ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองซน
อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม

คำนำ

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน และองค์ความรู้ที่มีคุณค่าในชุมชน อันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ และวิถีการดำเนินชีวิตที่สืบทอดต่อกันมาเป็นเวลายาวนาน ซึ่งถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและทุนทางสังคมที่สำคัญของท้องถิ่น

การจัดทำทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการอนุรักษ์ ส่งเสริม และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป ตลอดจนเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเด็ก เยาวชน ประชาชน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่สนใจศึกษาเรียนรู้ รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น อันจะนำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองซน หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา การพัฒนาท้องถิ่น และการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และอัตลักษณ์ของชุมชนให้คงอยู่คู่ท้องถิ่นสืบไป

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองซน

ความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หมายถึง พื้นความรู้ความสามารถที่ผ่านกระบวนกระบวนการคิดโดยใช้สติปัญญาของคนในท้องถิ่น มีการเรียนรู้และการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งจนเกิดผลดีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาภาพชีวิต หรือใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่

๑. ด้านเกษตรกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการกสิกรรม/การปศุสัตว์/การประมง/การป่าไม้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ โคก หนอง นา เป็นต้น

๒. ด้านหัตถกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือหรืองานช่างที่ ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่าย โดยไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน, งานแกะหนังตะลุง, งานทอผ้าด้วยมือ, งานเย็บปักถักร้อย, การทำหัวโขน เป็นต้น

๓. ด้านอุตสาหกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิตโดยมีเป้าหมายการผลิตสิ่งของเป็นจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านการบริการ เช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (โต๊ะ/เตียง/ตู้) การแปรรูปสิ่งต่างๆ จากยางพารา เป็นต้น

๔. ด้านการแพทย์ไทย คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การหัตถเวชกรรมไทย (การนวดไทย/การนวดประคบสมุนไพร), การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค, การผดุงครรภ์พื้นบ้านโดยหมอตำแยของชาวไทยมุสลิม (โต๊ะบิแด) เป็นต้น

๕. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า, การสืบชะตา แม่น้ำ, การทำแนวปะการังเทียม, การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น

๖. ด้านศิลปกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม , ประติมากรรม, นาฏศิลป์, ดนตรี,ทัศนศิลป์, คีตศิลป์, การละเล่นพื้นบ้านและการนันทนาการ เช่น การขับร้องเพลงอีแซว, ลำตัด, ลิเก, หมอลำ, โนรา เป็นต้น

๗. ด้านภาษาและวรรณกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เช่น ภาษาโบราณ, ภาษาถิ่น, หนังสือตำรา, ตำรับอาหาร, งานประพันธ์/บทประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง, เรื่องสั้น นวนิยาย นิทาน บทเพลงต่าง ๆ เป็นต้น

๘. ด้านอื่น ๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรมอาหารไทย อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองซน อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม

ลำดับ	ภูมิปัญญาท้องถิ่น	สาขาของภูมิปัญญาท้องถิ่น	ชื่อเจ้าของ	ที่อยู่	เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ	หมายเหตุ
๑	การสานกระเป๋าจากกก	ด้านหัตกรรม	นางคำปน เชียงขวาง	เลขที่ ๔๑/๑ ม.๔ ต.หนองซน อ.นาทม จ.นครพนม	๐๘๗-๒๑๓๖๗๖๐	
๒	การทำเฟอร์นิเจอร์จากไม้	ด้านอุตสาหกรรม	นายปอแก้ว เชียงขวาง	เลขที่ ๑๒๙ ม.๔ ต.หนองซน อ.นาทม จ.นครพนม	๐๘๕-๔๕๘๙๑๑๙	
๓	สานตะกร้าจากเส้นพลาสติก	ด้านหัตกรรม	นางวิจิตร จันทร์หาร	เลขที่ ๑๐๗ ม.๙ ต.หนองซน อ.นาทม จ.นครพนม	๐๘๓-๙๗๙๔๘๘๑	
๔	การทำน้ำมันไพล	ด้านการแพทย์ไทย	นายสมิง ศรีบุญเรือง	เลขที่ ๑๘๓ ม.๘ ต.หนองซน อ.นาทม จ.นครพนม	๐๖๓-๒๕๓๒๑๖๘	
๕	ชมรมนางรำสามวัยบ้านคำแม่นาง	ด้านศิลปกรรม	นางสาวนภัสนันท์ โคตรปัญญา	เลขที่ ๓ ม.๒ ต.หนองซน อ.นาทม จ.นครพนม	๐๙๘-๓๗๐๖๕๔๔	
๖	โคกหนองนา	ด้านจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	นางสาวเตือนใจ ไชยรบ	เลขที่ ๑๖๒ ม.๙ ต.หนองซน อ.นาทม จ.นครพนม	๐๖๔-๒๓๔๑๒๒๖	
๗	ชมรมดนตรีพื้นเมือง (วงโปงลางคำแม่นางสืบสานตำนานศิลป์)	ด้านศิลปกรรม	นายชลกานต์ วงศ์เข็มมา	เลขที่ ๑๐๐ ม.๒ ต.หนองซน อ.นาทม จ.นครพนม	๐๘๔-๓๘๙๓๔๓๓	
๘	พิธีกรพิธีการ	ด้านภาษาและวรรณกรรม	นายบรรจง เอกจักรแก้ว	เลขที่ ๑๒๑ ม.๓ ต.หนองซน อ.นาทม จ.นครพนม	๐๙๘-๖๐๔๔๕๙๑	
๙	หมอสูตรขวัญ	ด้านอื่นๆ	นายสีโห บุตรสอน	เลขที่ ๒ ม.๘ ต.หนองซน อ.นาทม จ.นครพนม	๐๖๕-๗๐๙๒๔๐๑	
๑๐	สานกระเป๋าจากกก	ด้านหัตกรรม	นางสาวสัญญา ไมตุง	เลขที่ ๑๒๑ ม.๔ ต.หนองซน อ.นาทม จ.นครพนม	๐๘๔-๒๕๗๕๐๗๐	
๑๑	การนวดประคบสมุนไพร	ด้านการแพทย์ไทย	นางปรีชา พันธุกาง	รพ.สต. ตำบลหนองซน อ.นาทม จ.นครพนม	๐๘๓-๓๒๙๘๘๒๙	
๑๒	เกษตรกรรมแบบปลอดสารพิษ	ด้านเกษตรกรรม	นายสุวรรณ บุญเอี่ยม	เลขที่ ๑๘ ม.๘ ต.หนองซน อ.นาทม จ.นครพนม	๐๘๒-๑๒๔๗๒๐๗	

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองซน
อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม

"ด้านหัตกรรม"

ข้อมูลส่วนตัว

นางคำปน เชียงขวาง

087-2136760

41/1 ม.4 ต.หนองซน
อ.นาทม จ.นครพนม
48140

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา

มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านการสานกระเป๋าจากกก และตัดเย็บกระเป๋าเพื่อจำหน่ายสร้างรายได้ให้กับครอบครัว

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองซน
อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม

"ด้านการแพทย์ไทย"

ข้อมูลส่วนตัว

นางปรีชา พันธุกาง

083-298829

รพ.สต.ตำบลหนองซน
อ.นาทม จ.นครพนม
48140

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา

มีความรู้และเชี่ยวชาญ
ด้านการนวดแผนไทย
เพื่อผ่อนคลาย แก้ปวด
เมื่อยตามร่างกาย

"ด้านหัตกรรม"

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองซน
อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม

ข้อมูลส่วนตัว

นางวิจิตร จันทร์หาร

083-9794881

107 ม.9 ต.หนองซน
อ.นาทม จ.นครพนม
48140

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา

มีความรู้และเชี่ยวชาญ
ด้านการสาน และผลิต
กระเป๋าและตะกร้าจาก
เส้นพลาสติก
เพื่อจำหน่าย และสร้าง
รายได้ให้กับครอบครัว

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองซน
อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม

"ด้านการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม"

ข้อมูลส่วนตัว

นางสาวเตือนใจ ไชยรบ

064-2341226

162 ม.9 ต.หนองซน
อ.นาทม จ.นครพนม
48140

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา

มีความรู้และสามารถด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม "โคกหนองนาโมเดล"

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองซน
อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม

"ด้านศิลปกรรม"

ข้อมูลส่วนตัว

นางสาวนภัสนันท์ โคตรปัญญา

098-3706544

เลขที่ 3 ม.2 ต.หนองซน อ.นาทม จ.นครพนม 48140

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา

มีความรู้และความสามารถด้านการฟ้อนรำ และเป็นประธานกลุ่มชมรมนางรำสามวัยบ้านคำแม่นาง

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองซน
อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม

"ด้านหัตกรรม"

ข้อมูลส่วนตัว

นางสาวสัญญา ไมตุง

084-2575070

121 ม.4 ต.หนองซน
อ.นาทม จ.นครพนม
48140

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา

มีความรู้และเชี่ยวชาญ
ด้านการสาน และผลิต
กระเป๋าจากกก
เพื่อจำหน่าย และสร้าง
รายได้ให้กับครอบครัว

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองซน
อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม

"ด้านศิลปกรรม"

ข้อมูลส่วนตัว

นายชลกานต์ วงศ์เข็มมา

084-3893433

100 ม.2 ต.หนองซน
อ.นาทม จ.นครพนม
48140

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา

เป็นผู้ก่อตั้งชมรมดนตรีพื้นเมือง (วงโปงลางคำแม่นางสืบสานตำนานศิลป์) เพื่อสืบสานวัฒนธรรมดนตรีอีสาน ให้คงอยู่สืบไป

"ด้านภาษาและวรรณกรรม"

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองซน
อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม

ข้อมูลส่วนตัว

นายบรรจง เอกจักรแก้ว

098-6044591

121 ม.3 ต.หนองซน
อ.นาทม จ.นครพนม
48140

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา

มีความรู้และสามารถด้านการแต่งกลอนและเป็นพิธีกรงานต่างๆในเขตพื้นที่ตำบลหนองซนและอำเภอนาทม

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองซน
อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม

"ด้านอุตสาหกรรม"

ข้อมูลส่วนตัว

นายปอแก้ว เชียงขวาง

085-589119

129 ม.4 ต.หนองซน
อ.นาทม จ.นครพนม
48140

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา

มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านการทำเฟอร์นิเจอร์จากไม้ เช่น โต๊ะ เก้าอี้

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองซน
อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม

ข้อมูลส่วนตัว

นายศรีโห บุตรสอน

065-7092401

เลขที่ 2 ม.8
ต.หนองซน อ.นาทม
จ.นครพนม 48140

"ด้านพิธีกรรม"

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา

มีความสามารถด้านการสูตรขวัญ พิธีกรรมต่างๆ เช่น พิธีบายศรีสู่ขวัญ พิธีสู่ขวัญแต่งงาน เป็นต้น

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองซน
อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม

ข้อมูลส่วนตัว

นายสมิง ศรีบุญเรือง

063-2532168

เลขที่ 183 ม.8
ต.หนองซน อ.นาทม
จ.นครพนม 48140

"ด้านการแพทย์ไทย"

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา

มีรู้ความสามารถด้านการทำน้ำมันไพล ใช้บรรเทาอาการปวดเมื่อย เคล็ดขัดยอก และฟกช้ำ

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองซน
อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม

"ด้านเกษตรกรรม"

ข้อมูลส่วนตัว

นายสุวรรณ บุญเอี่ยม

082-1247207

18 ม.8 ต.หนองซน
อ.นาทม จ.นครพนม
48140

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา

มีความรู้และทักษะการทำการเกษตรแบบผสมผสาน สามารถจำหน่ายผลผลิตสร้างรายได้ให้กับครอบครัว

